

До Австро-Угорщини — Західна Україна	До Росії — Наддніпрянина
Промисловість	
<p>Колоніальні форми господарювання:</p> <ol style="list-style-type: none"> Цілеспрямоване стримування промислового розвитку. 94% промислових підприємств Галичини кустарно-ремісницькі. Один з найвідсталіших кутків Європи. Експлуатація природних багатств західноукраїнських земель. Нафта — на поч. ХХ ст. в Галичині — 5% світового добування. Нафтовик — 100 крон на місяць, як дохід селянина за 2 роки. Озокерит — ґрунтовий віск. Використовували для ізоляції електричного дроту, у бджільництві, виготовляли свічки. Буре вугілля — невеликі копальні. Значні поклади солі у Галичині та Закарпатті. Ліс — друге після нафти найбільше багатство краю. Переважає видобування та первинна переробка сировини. Перетворення Західної України на ринок збуту. Система державного мита блокувала продаж готової продукції за кордон. Безробіття і злидні. Залежність від іноземного капіталу. Від кінця ХІХ ст. поступово зростала обробна промисловість: нафтопереробна, лісообробна — це філії іноземних монополій. <p>Виникають монополістичні об'єднання, розвиваються ринкові відносини. У 1912 р. в Галичині налічувалось 30 акціонерних об'єднань.</p>	<p>Рубіж ХІХ і ХХ ст. — завершення промислового перевороту. Розпочалася індустріалізація: розбудова великої машинної індустрії. Але у 1900–1903 рр. — економічна криза: раптове падіння, скорочення виробництва, що супроводжується розоренням частини підприємств, зростанням безробіття. 1904–1908 рр. — депресія (застій в економіці), і лише в 1909–1913 рр. почалося промислове піднесення.</p> <ol style="list-style-type: none"> Високі темпи промислового розвитку. Одне з 1-ших місць в світі за рівнем концентрації промислового виробництва. На великих підприємствах (по-над 500 осіб) в Україні працювало 44% всіх робітників. Монополізація. «Продвагон» (1901 р.), «Продамет» (1902 р.), «Продаруд» (1903 р.), «Продвугілля», «Цвях». Заводи Бродського, Терещенка, Харитоненка, Ярошинського та Бобринського виготовляли 60% цукру-рафінаду в Російській імперії. Залучення іноземного капіталу, який сприяв індустріальній модернізації. Спеціалізація промислових районів. Нерівномірний розвиток окремих регіонів. Південь України перейшов на індустріальну стадію розвитку, а Лівобережжя зберігало залишки кріпацтва. Підпорядкованість імперському центру, який бачив в Україні лише потужну сировинну базу. Деформована структура промисловості: на українську промисловість у 1913 р. припадало майже 70% усієї сировини та напівфабрикатів Російської імперії і тільки 15% готової обробної промисловості.
Сільське господарство	
<p>75–90% населення краю зайняті в сільському господарстві.</p> <ol style="list-style-type: none"> Поміщицьке землеволодіння. 57% земель у володінні 3,5 тис. поміщицьких родин. Диференціація. Селяни були малоземельними чи безземельними і лише 10% — заможні селяни. Дроблення землі: «<i>Донька з матір'ю ділять півморга</i>». Боротьба за сервітути між селянами і поміщиками. Лише 2 тис. із 32 тис. судових процесів виграла селяни. Хліб завозили з Угорщини, а худобу експортували. 1897 р. — «Рутенська акція» або Верховинська — господарська акція, щоб врятувати закарпатських русинів від вимирання. За наполяганням мукачівського єпископа Ю. Фірцика, угорський уряд сприяв розвитку кролівництва, птахівництва, народних промислів. Місцеві селяни отримали племінну худобу. Обмежено лихварство. 	<p>Поч. ХХ ст. — на українських землях збирали 75% загальноімперського врожаю пшениці. Мільйони пудів вивозили за кордон. Україна — «житниця Європи». Селянське господарство залишалося натуральним. Селянська община: постійні перерозподіли земель між селянськими господарствами, наділи з декількох земельних ділянок — черезсмужжя. Велике поміщицьке землеволодіння.</p> <p>Століпінська аграрна реформа: 1906 р. (указ), 1910 р. (закон). Мета: створити фермерські господарства, які зможуть використовувати передові технології і найновішу техніку; мати на селі господаря, заможного селянина, який буде опорою існуючої влади.</p> <p>Суть реформи:</p> <ol style="list-style-type: none"> Руйнування селянської общини. Дозвіл селянину отримати землю в приватну власність. Відруб — земля однією ділянкою, отримана селянином у власність. Хутір — окреме поселення однієї чи декількох родин. Надання селянам кредитів через Селянський земельний банк. Переселення селян на східні і південно-східні окраїни Російської імперії. Із України — більше 1 млн селян, але майже чверть з них повернулася.
Кооперативи — сільськогосподарські спілки	
Кооперативи кредитували селян, допомагали збувати готову продукцію, закупляли с/г машини.	
<p>1892 р. — українське ошадне товариство «Дністер». 1898 р. — спілка «Сільський господар». 1899 р. — Кредитна спілка. Влада підтримувала кооперативи.</p>	<p>М. Левитський — «артільний батько», розробив загальні положення с/г артілі. Артіль — товариство повноправних осіб для спільного господарювання. Влада перешкоджала створенню кооперативів на укр. землях.</p>
Переселення — ґрудова еміграція	
<p>Загострюється проблема аграрного перенаселення. Багато селян їхало в США, Канаду, Бразилію й Аргентину. У 1909 р. в США мешкало вже 470 тис. українців.</p> <p>Сезонна міграція селян і робітників: до Бессарабії, Південної України, Німеччини, Бельгії, Франції.</p>	<p>На одну українську сім'ю — 7–8 дітей і всього в середньому 7 десятин наявної землі. Українське селянство емігрувало за Урал, до Сибіру, на Далекий Схід. У 1896–1906 рр. після спорудження Транссибірської магістралі, на Схід переселилося 600 тис. осіб. На півдні Далекого Сходу українці склали більшість населення — «Зелений клин». На сезонні роботи їхали в Степову Україну, Бессарабію, на Дон, Кубань, Нижнє Поволжя.</p>
Зміни в соціальному складі суспільства	
<p>Ще існували соціальні групи, які вийшли з аграрно-ремісничої епохи — поміщики, селяни і ремісники, але вже набирали силу класи індустріального суспільства — буржуазія і робітники. Зростала чисельність робітничого класу за рахунок розореного селянства.</p> <p>На нафтопромислах працювало багато іноземних робітників — поляків, австрійців, німців.</p> <p>В умовах модернізації збільшився попит на людей, професійно зайнятих розумовою працею — інтелігенцію.</p>	<p>Швидке збільшення чисельності пролетаріату. Джерелами його поповнення були робітники з російських губерній, кустарі, безземельні селяни. Українці серед робітничого класу становили 70%.</p> <p>Підприємці українського походження цукрозаводчики та власники борошно-мельних, винокурних підприємств.</p> <p>У великий бізнес проклали шлях Харитоненки і Терещенки. Все більшої ваги в суспільстві набуває інтелігенція. Промисловий розвиток потребував освічених кадрів. Українська інтелігенція була нечисленною. За переписом 1897 р. тільки 16% юристів, 25% учителів і близько 10% письменників і художників визнали себе українцями. Проте саме вони взяли на себе місію творення нової культури і стали провідниками національної ідеї.</p>